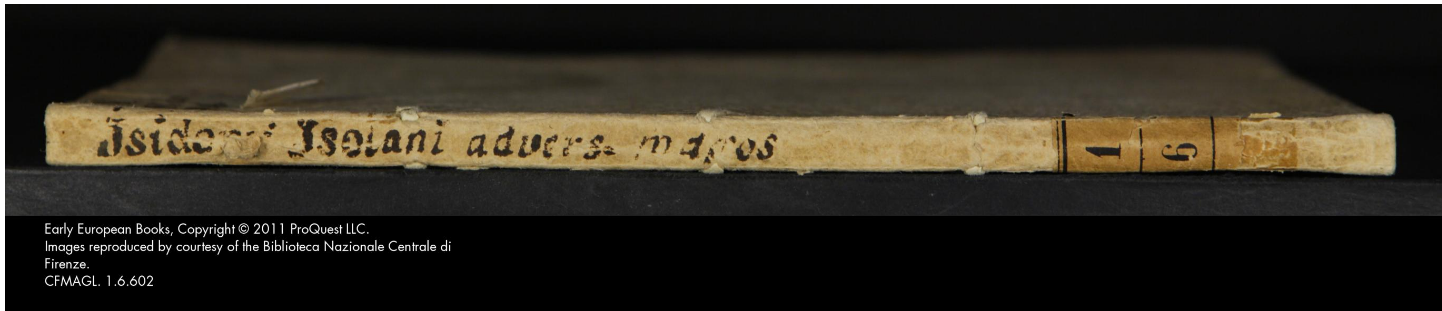
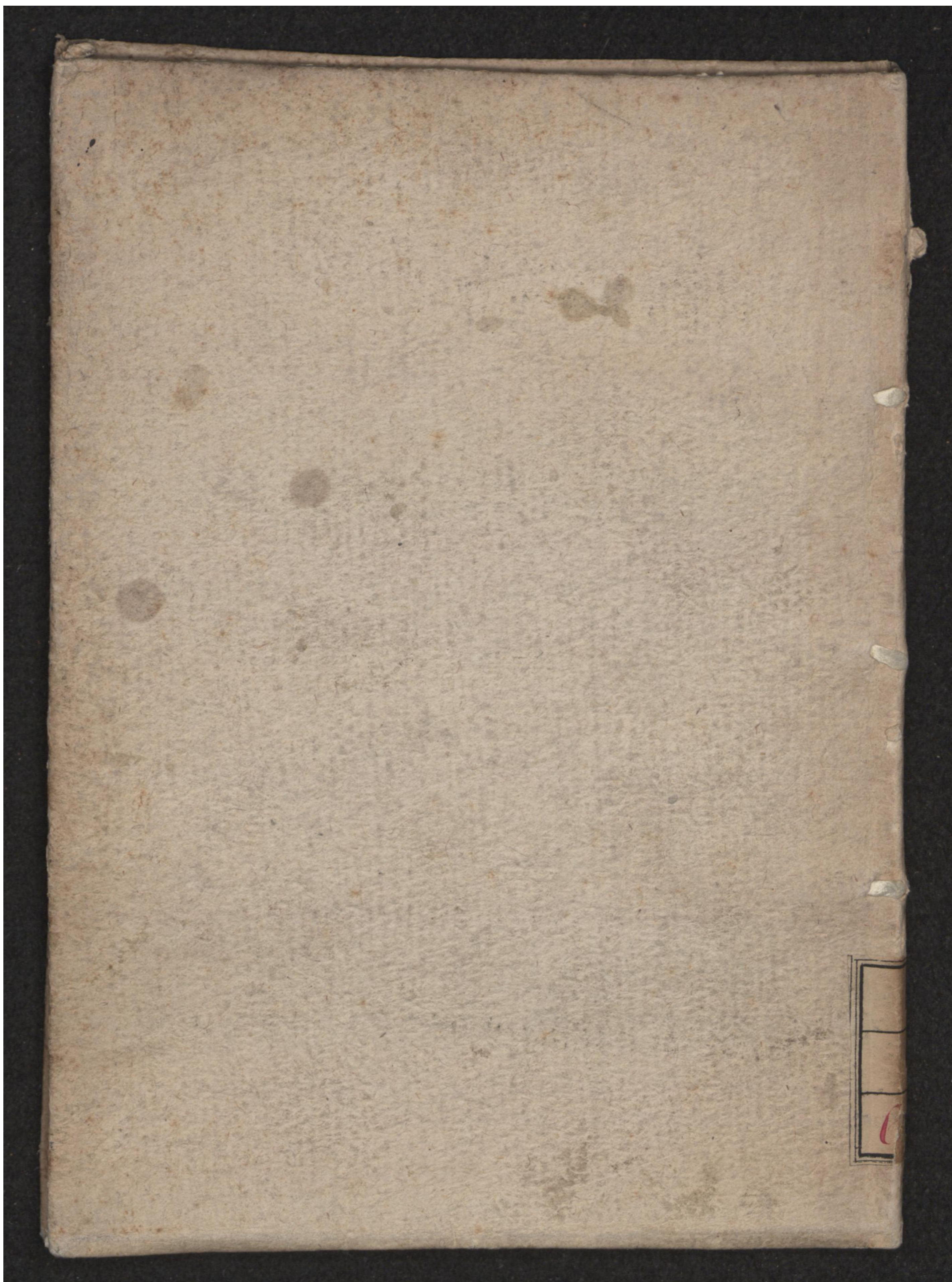
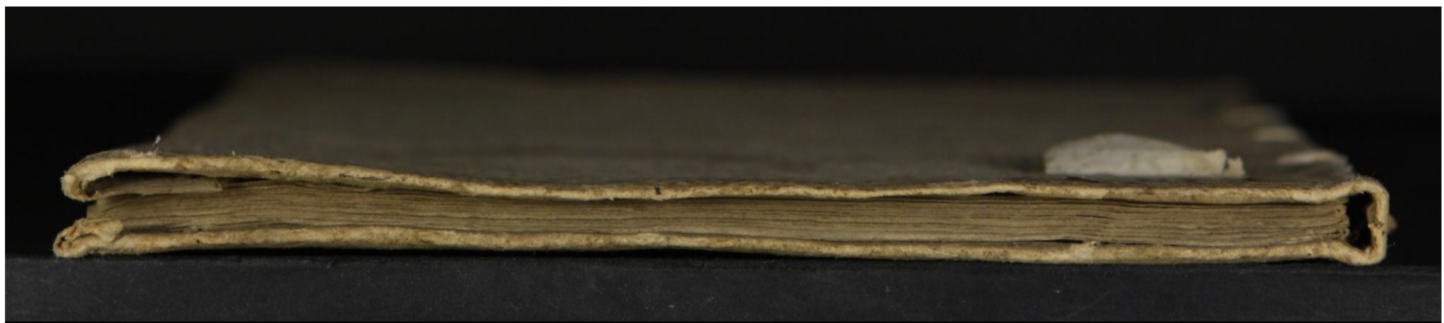

Isolani advers. magos
1

XX

ISOL. adv.

MAG

Libellus aduersus Magos: Diuinatores: Maleficos: eosue qui ad religionē subeundam maleficis artib⁹ quempiam cogi posse asseuerant.

AD Illustrem Dominū Dn̄m Iafredū Carolū Senatus Mediolanēsis Præsidem dignissimum uniuersosq́ Senatores uiros celeberrimos: Libellus Fratris Ysidori Isolani Mediolanēsis Congregatiōis Lombardiæ ordinis prædicatorum ī cænobio Diuæ Mariæ gratiarum Mediolani Philosophiæ Lectoris aduersus magos: diuinatores: Maleficosq́. Quod neminē suis artificiis ad religionē subeūdā cogere queant.

IVI PATRES NOSTRI Illustris Domīe Senatoresq́ præclarissimi: qui sancto edocente spiritu fratrum prædicatorū ordinem instituerunt: strictis statuere legibus: quo filii sui post nocturnas diurnasue Laudes Deo optīo maxīo decantatas: post sacras obseruatiōes: totis animi uotis incumberent omni doctrinæ quatenus Christi Iesu fidem: populos edocere: hereses euellere: impia dogmata efficacissimis rationibus insequi ualeant. Iubent uolumina, ubi opus fuerit conscribere. quib' Christianæ ueritatis maiestatem solis splēdore clariorem: seruemus. Quāobrem magnis priuilegiis hunc ordinem Sancta mater ecclesia. cui oē caput inclinare

fas est donauit eundem Apostolico predicatorum nomine consecrans. Nobis bella iniunxit aduersus Magos: diuinatores: maleficos: heresumq̧ sectato res. Itaq̧ superioribus diebus cum nonnulli corã Regio throno uestro asserere minime erubuerint quempiam ad religionem subeundam induci pos se maleficis artibus: errorem hunc qui simplicibus haud mediocre damnũ inferet. ni euangelico mu crone illi occurratur. Lucubraciuncula hac elimi nare Deo fauente statui: non satis excellentissimis ingeniis uestris factur⁹ uerum publicæ uoci: hisq̧ qui plenam ueritatem minime perceperũt. Enim uero opusculum ipsum Illustrissimo senatui impe rii Mediolanensis. Qui doctrina: moribus: graui tate: religione omniq̧ uirtutum genere uiros exor natos habet dicandum censui: cuius iuditium hac in re minime effugimus. Non secus ac patres pa triæ senatores quoq̧ omni dilectiõe prosequimur colimus: ueneramur. Habetote igitur. sapientissi me præses uosq̧ senatores p̄clarissimi q̄ comenda tissimos eos q totius ecclesiæ iure: fidei propugna tores existunt: qui Cristo Iesu die noctuq̧ purissi mis pectoribus deseruire satagunt: qui perpetuas præces ad Deum pro uestra salute fundunt: q ea tantummodo. quæ ad bene beateq̧ uiuendum con ducunt: exoptant. Opusculum uero presens qua drifariam diuisim⁹: singula quattuor capitibus suc

cincius explanantes. Primo igitur oia dei optimi maximi subesse uoluntati. nilq; sine eius agi impe rio cōprobabimus. Dehinc quibus causis mediis hæc inferiora administret. Tum de maleficiis per tractabimus. Demum ab Christiana religione om nino alienum esse planius faciemus asserere quem uis maleficiis ad religionē cogi. quamuis oppositū deo permittente eueniat. Valete Viri illustres. pa triæq; nostræ decus æternum.

Primæ Partis Capita.

Deum optimum maximum unum esse Principiū uniuersi. Primum

Singula queq; ab hominibus aut a quibusuis ope rata diuinis subesse oculis. Secundum

Multiplicem naturam ab deo fuisse conditam ad futuram capescendam beatitudinē. Tertium

Ex infinitate diuinæ perfectionis euenire q; homi nes pro suo agant iure pia uel impia. Quartum

Secundæ partis Capita

Angelos beatos corpora cælestia mouere eisq; om nem uirtutem immittere. Primum

Omnem corpoream uirtutem ab cælestibus cor poribus regi. Secundum

Tertium	Solam humanã mentẽ eiusq; actiones corporum cælestium imperio non subesse.
Quartum	Diuinam caritatem humanis mentibus ĩfundi qua supra humanas uires operentur.

Tertiæ Partis Capita

Primum	Multiplicia esse maleficia.
Secundum	Maleficia egritudines causare. humanãq; imaginationem immutare.
Tertium	In cunctis maleficiis demonum nequitiã adesse.
Quartum	Ab Iudeis aut his qui Christianam fidem abnegarunt maleficia pene semper fieri.

Vltimæ Partis Capita

Primum	Religionem solum diuinum munus esse.
Secundum	Nunq̃ aliquem decipi si ad religionem subeundã inducatur.
Tertium	Christum maximum: Apostolos. Martiresq;: maleficos fuisse nuncupatos ꝑpter diua religiõis opa.
Quartum	Ab religione Christiana eum oberrare qui maleficiis aliquem cogi posse ad religionem subeundũ asserit. quãuis oppositum diuino latenti iudicio eueniat.

Pars prima: qua dei optimi maximi omnia subesse uoluntati. nilq; sine eius agi imperio cõprobat.

Deum maximum optimum unum esse prin
cipium Vniuersi.

Caput Primum.

Vi de diuinis rebus disputant uni uersi nomine: corporum omnium multitudinē eorumq; uirtutē intel lexerunt. Addunt alii substantias: quas separatas pipatetici uocāt: di uinæ uero litteræ Angelos dicūt. Vniuersum itaq; angelos. s. Corpora æterna: ho mines: elemēta ex eisq; composita deum effecisse. ut Christianæ ueritatis diuinas conticeam uoces: uiri quiq; illustres exclamāt efficacissimis compro bāt rationibus: colunt uenerantur. Si philosophos euocaueris Trismegist⁹. quem ter maximum ægi ptii nuncuparunt. quoniam & philosophus ma ximus. & rex maximus. & sacerdos maximus ex titit a quo feruntur stoyci dogmata sua hauxisse. ea que in Pimandro scribit: deducet in medium. Ex uoluntate inquit dei quæ uerbū cōplexa pul crumq; intuita mundū: ad eius exemplar reliqua. suis ipsius elementis uitabilibusq; seminibus exo rauit. Mens autem Deus utriusq; sexus fecundita te plenissimus uita & lux cum uerbo suo mentē

Vniuersū quid

Trismegist⁹

alterã opificem peperit qui quidẽ deus ignis atq̧ spirit⁹: Septem deinceps fabricauit gubernatores qui circulis mundũ sensibilem complectuntur: eorumq̧ dispositio fatũ uocatur. Connexuit inde deus uerbum ex elementis dei deorsum tenẽtibus purum naturæ artificium. Quid unicam Trismegisti sentẽtiam referam? cũ singulis pene uerbis deũ maximũ prædicet: ꝑpetuisq̧ laudibus ueneretur

Plato

diuus quoq̧ Plato qui in octaua epistola omnibus in rebus & dicendis & cogitandis principiũ semꝑ a deo esse faciendũ asserit: omnia sua uolumina di

Auicẽnas

uino sacrauit nomine. Auicẽnas itidem in sui canonis prohæmio ait. In primis deo gratias agamus sicut sui ordinis celsitudo & beneficii ipsius multitudo meretur. Legant quib⁹ diuina cognoscere iocũdum est: Metaphysices huius præclarissimi philosophi decimũ librũ. haud mediocrem iocunditatem assecuturi. Galienũ: Hypocratem: Almansorium cæterosq̧ magnæ sapientiæ medicos quid referam? Qui deum modo sublimem. modo benedictum: modo gloriosum haud mediocri reuerẽtia ĩuocant: testantur: adorant. Astrologi necnon quarum doctrinis tantum cognitio naturalis dei & angelorum habetur. teste Auicenna capite tertio primi Metaphysices. Deum summum omnium parẽ

Albumazar

tem credidere. Audi Albumazarem dicentem. Deus est mouens omnia ĩmobilis cuius nomen est be

nedictũ & exaltatũ exaltatiõe maxima. Libet astrologorum sententiã Virgiliano carmine uenerari.

Principio celum ac terras camposq; liquentes
Lucentemq; lunæ globum Titaniaq; astra
Spiritus intus alit. totamq; infusa per artus
Mens agitat molem. & magno se murmure miscet
Inde hominũ pecudũq; genus. uitæq; uolantum.

Vos o mundi rectores qui Romani imperii sacris legibus iura populis dicitis. quæ uestra sit de deo sententia. clara oratione pandite. Iustinianus loquatur imperator. ea quæ Codice de Veteri Iure enucleando lege prima habent. Deo auctore & nostrũ gubernante imperiũ bella fœliciter peragimus. & pacem decoram⁹ & statum reipublice sustentam⁹. Iustinianus Imperator

Non ego philosophantiũ prĩcipis Aristotelis obliuiscar qui in primo Celi attestat Barbaros & Grecos omnes summũ locũ deo tribuisse. In duodecimo uero diuinæ sapientiæ inquit. Ab hoc principio. s. Deo dependet cœlum & tota natura. Cuius libri ultima uerba hæc extant. Entia uolũt bene disponi nec bona pluralitas principatuũ. Vnus ergo Princeps. Quo Principe: Diuo dicente Augustino: nihil superius esse constat: æternus: incõmutabilis. In quo uiuimus. mouemur & sumus. Per quẽ omnia ex quo omnia. in quo omnia. ipsi gloria. Aristoteles Diuus Augustin⁹

Singula queq; ab hominibus. aut qui
busuis opata diuinis subesse oculis.

Cap. secundum.

Eus æternus unico actu per suã substantiam. quæ creatarũ omnium rerum exemplar est atq; idea. cõdita ab eo cuncta futurave intelligens: quæ semel mente cõcepit: eadẽ indeflexa acie perpetuo intuetur. Cum itaq; causa omniũ existat. eademq; ad fines dirrigat: quis eum cuncta animaduertere negare ausit? Enimuero fortunam casumq; in humanis rebus orthodoxa Iesu Christi fides concedit. sed qua ratione philosophãtiũ pater Aristoteles in secũdo phisicorum asserit. Fortuna nõ dea est nuda. cecaq;. quemadmodũ antiqui depinxere: Verũ humanus est intellectus. cui inexcogitata eueniunt. siue fælicia fuerint. siue aduersa. Cum igitur quippiam euenerit. cuius rei immediatam ignoraueris efficiẽtiam: nõ id deum optimum maximũ nescire arbitreris. Is est qui pauperes ac diuites condidit: Is imperia largitur. humiliat & subleuat: quem nulla latet cogitatio. Idem pro imcomprehensibili suæ sapientie munere peccantes. seq; prosequentes innuneris donat benefiis: in futurum cuncta seruans occulta. Audi diuinã sapientiã hoiem factũ discipulos q̃ dulcius alloquentẽ. Non ne oẽs capilli capitis uestri numerati sũt? Et iterũ. Nõne quinq; passeres ueneũt dipondio. & unus ex illis nõ est in obliuiõe corã deo? Respicite uolatilia cœli quæ ñ seiũt. neq; metũt. neq;

Fortunã casumq; quo modo fides concedit

cōgregāt in horrea & pr̄ uester cœlestis pascit ea. Cūq; summū sit bonū. et crimina in sui laudes cō uertere nouit. Hinc diuus Augustinus octuaginta trium questionū opusculo scribit. Sūmo eni deo cuncta bene administrāte que fecit: nihil inordina tum in uniuerso. nihilq; iniustū est. seu scientibus. seu nescientibus nobis. Adde: his se hac ratiōe ha bentibus. hominis uoluntatē aut angeli. ab diuina lege errantē emeritis ignibus in æternū cruciandā tradi. Diuinis igitur oculis oīa subsunt.

Nihil in uni uerso est in ordinatum

Multiplicē naturā ab deo fuisse conditā ad futuram capescendam beatitudinem.

Caput Tertium.

PRæter deū. humanūq; intellectū an alia sit substantia rationis particeps uetustissi ma ambiguitas est. Philosophātiū primi q ceco nimis lumine p naturæ admirāda opera de uagabant: nullā esse huiuscemodi substantiā pre ter corpora arbitrati sunt. Hi extitere. Thales Mi lesius qui omniū principium aquam autumabat. Diogenes uero aera: Ipasus ignem: Heraclitus Va porem: Empedocles quattuor elementa: Democri tus Anaxagorasq; partes minimas corporeas infini tas. Epicurr⁹ paulo altius mentis acie cōscendens deos quosdā ad hūanā effigiē formatos. occiosos tamē. quo ppetuis uoluptatibus fruerent effinxit. Plato his īgenio acutior sapientiaq; eruditior. īter

Philosophi antiq nihil esse preter corpora ar bitrati sunt

Epicurrus

Plato

ſummū deū imperatorem ac homines pleroſq; in
Kalodemonas tellectus eſſe quos kalodemonas appellabat opina
tus eſt. Quorum nonnulli ſola diuina fruuntur
beatitudine alii æternos orbes rotant: alii ſeruādis
rerū naturis ꝓſunt. Dehic Mathematica ydeaſq; ad
inuenit ab omni quidem materia immunes quo re
rum ſeruaretur generatio ſcientiaue. Præter hæc.
Kakodemones kakodemonas ſiue malos demones eſſe arbitratus
eſt quos corpore tenui. utpote aereo: circundatos
Ariſtoteles credidit. mente temporeq; æternos. Ariſtoteles
philoſophantium omniū facile princeps. ſolos eſſe
intellectus atteſtatur qui cæleſtes ſperas ꝓuoluūt:
Totq; numero. quot mutationes in corporibus
æternis animaduertit. Auicēne. Auicebronq; ſen-
tentiam referre. in preſentiarum nihil nobis profi
cit. Neq; has refellere poſitiones nr̄a itereſt. uerū
eaſdē i mediū deduxim⁹. ut angelorū ac demonū
Sētētia fidei aſſertiōes xp̄iāæ religiōis figmēta minie eē arbitre
mur. Quæ ſupno pluſtrata lumie. Deū maximū
ab mūdi origie ſubſtātias pene nūeras ꝓduxiſſe tē
ſtat: imateriales qdē. n̄ natura ſed uolūtate malas.
Harū alteræ æterni creatoris ituitæ bōitatē ꝓ acce
ptis muneribus immortales gratias illi dixerunt:
Alteræ mentis elatæ ſupercilio conditori ſuo ad-
uerſate ſunt. a qua deformi tetraq; uoluntate pp na
turæ ſuæ rōnē minime diuelli poſſunt. Has comu
Demones ni noīe ſacri doctores demones nūcuparūt. Quos

gentilitas uariis delusa erroribus ueluti deos uene
rata est. His tẽpla: aras: delubra sacraq; instituerat.
Quosq; suis captabant responsis. que ad mores
formandos conducere uidebantur. Hi Apollinis
Delphici Pithii: Mineruæ: Iouis & similium nomi
na acceperunt. Hos Porphyrius philosophus im
pio licet: Luculento tamen sermone prosequitur.
Hos itidem asserere Christiana ueritas longis re
rum periculis sacrisq; litteris docentibus cogitur.
Arreptitios uidem⁹: maleficos: magos: strigias nec
non quottidie intuemur. Quorum opera negare:
nullus sano consilio poterit: Legimus in diuinis lit
teris Pharaonem magos habuisse: Phytonissas mi
ra efficientes. Christũq; maximum huiuscemodi
nequissimos demones ab humanis corporibus ex
pulisse. Qui deo inseruientes: die noctuq; aduer
sus hos preliantur q̃ facillime eos esse experientia
teste conclamabunt. Est inter spiritus nequissimos
ordo quo alter alteri principatur alius aliũ insequi
tur: expellit punitq;. Numerus horum ab nemine
dignoscitur: q̃q̃ nouem ordinibus beatos malosq;
spiritus cõcludi Diuo potissimũ docẽte Dyonisio
sancta mr̃ ecclesia cõtestet̃. Diuine eteni aiũt lr̃e.
Millia milliũ ministrãt ei & d̃cies cẽtẽa millia assi
stũt ei. Quo grãdi nũero ignotã nũerositatẽ circũ
scribũt. Duæ igit̃ nature sũt. hõ. s. & ãgel⁹ ab deo
maxĩo ad futurã capescẽdã beatitudinẽ condite.

Ex infinitate Diuinæ perfectionis euenire ꝙ hoīes ꝓ suo agant iure pia uel īpia.

Caput quartum.

ADmirari solent plærięꝫ cur immensa dei pietas quæ totum subdit suis orbem legibus: hominem tam īmania scelera admittere æquo ferat animo. Alii in deum blassemias irrogant alii uirtutes pessundant: calcant nōnulli sacra cæteri se demonū ditioni tradunt. Inde Magia ars: inde malefici: inde strygiæ exorte sunt. Nullꝰ pene dei timor nulla sacrarū legum ueneratio. Hii si deū cōmunem orbis rectorē meminerint intuebunť magno animi gaudio hec ab diuinæ ꝑfectionis infinitate effici. Etenim omnia ꝓpter semetipsum operatus est dominus: qui bonus: sapiens: iustus: patiens & misericors est. Bonitate quidē: quæ quæ ad esse ex nihilo deduxit sapientie uariū naturæ genus effinxit. Iustitia oberrantes corrigit. Patientia piis luminibus sæua nimis crimina intueť. Misericordia eius est ꝙ nō sumus cōsumpti. Agito igitur ut Lubet: Deū erratis insequere: Demonas uenerare: Ito ad maleficos. Sacra uirtutes necnō cōtemnito. Isthec diuinā iustitiam prædicabūt eternisꝗꝫ laudibus prosequentur. Quod si dominum deum tuū dilexeris: uenerabere: coles: in te celestis effulget miseratio que te perennis uitæ participem

Crimina diuinam prædicabunt iusticiam

efficiet. Itaq; minime admiratu dignum est si constans atq; indeflexa uoluntas hominum huc illucq; quandoq; uaga confugiat. Hominem inquit sapiēs Deus a principio constituit & reliquit eum in manu consilii sui. Posuit ante eum aquam & ignem: bonum & malum ad quodcunq; uoluerit manum suam extendat. Verum hæc totius opusculi ueluti primas radices: preposuisse sufficiat. Sapiens

Pars secunda qua planius fit quibus causis
mediis hæc īferiora Deus administret
Angelos Beatos corpora cælestia mouere
eisq; omnem uirtutem īmittere.

Caput Primum.

CVm Magia duplex sit. altera que siderum occulta inspectione latentibusq; rerum naturalium uirtutibus admiranda operatur: altera que demonum doctrinæ pactiōibus consiliisue inheret primaq; sit laudibus efferēda q͏ ab ingenii celsitudine proueniat: Longa itidē naturalium rerum animaduersione: Altera igne & gladiis sit insequenda ut pote creaturæ Diuinum honorem tribuens: quo eius nequitiam clariorem efficiam⁹ qb⁹ cāis mediis: effect⁹ quos oculoten⁹ ispicim⁹ deus administret explanādum ē. Vna igit̄ die cū ab oriente ī occidentē oēm cælorū multitudinē uergi aptis ītueamur luminib⁹: cūq; plāctarū Magia duplex

uarius sit decursus qui tantarū sint uirtutum hæc admouentes: perquiramus. Si philosophantiū rationibus assenseris siue cælos animatos secundum Aristotelis sententiā siue anima carere ut catholicorum potior est opinio: asseueres: ab separatis naturis pulcherrimos hos motus esse: arbitrabere. Et n. omne quod mouetur ab alio moueri necesse est quemadmodū septimo physicorum acuta ratione philosophus probat Aristoteles. Cælum itaq; cū moueat͂ aut a separata natura aut a se mouebitur. Q d̄ si a se ipsum transmutari concesseris animatū cælum concludam nō autem anima uegetante uel sentiente igitur intellectiua. Si uero separata natura cælos mouet corpoream eam esse uel icorporeā fateri necesse est. Si corporea existit cū corpus minime moueat nisi motum & infinitus corporū processus nō sit ad separatam naturam deuenire cogeris eos orbes mouentem. Hanc magno examine rimatus ueritatem. Aristoteles illi diuinæ substātiæ mouendi principium sedemq; tribuit. Ait enim in secundo cæli: eam in oriente residere. Q uamobrē uberrimis naturæ muneribus ea regio prepollet. Poeta dicente sceptra parens Asiæ qua nulla beatior ora Finibus imensis uix obeunda tenet. Ibi ingens auri copia eaue ut aureos montes ibidem esse nōnulli asserant. Q uid: mulierū quibus ardet ambitio: margaritas: Lapides pretiosos que passim eis

Secundum Aristot. substātia orbes mouens in oriente residet

La9 oriētis

finibus adinueniuntur: refferam? Si colles: si prata uirētia: si agros: fontes: flumina: urbes: omni generis animantia expetas: cuncta orientis plaga parit nutritq;. Quas igitur innumeras cælestia corpora ad nos defluūt uirtutes: eas ab his rapiūt substātiis a quibus itidem legibus mouentur æternis. Hinc Diuus Gregorius in dialogorū Libro Tertio scribit. In hunc mundum: uisibilium nihil nisi per creaturam inuisibilem disponi potest. Augustinus necnon Tertio de Trinitate ait: omnia corpora regi per spiritum uitæ rationalem. Itidem in Libro octoginta trium q̄stionum inquit. Vnaquæq; res uisibilis in mundo habet angelicam potestatē sibi p̄positam. Verum cum Angelorum quidā boni quidam mali existant: qui eorum tam diua puoluunt corpora? Opinantur nonnulli Origenem dixisse ob criminum pœnas luendas: orbibus malos Demonas eē affixos eosq; indefesse mouere. Sed siue hæc sit Origenis sententia siue non: rationi minime consantanea est. Neq; enim credere fas est: Deum optimum. quibus innumeri adsunt Ministri uniuersi leges eternas per impios spiritus administrare. Aut quis tam mentis inops mira hæc omnia: Solis lucem candidissimam: planetarūq; nunq̄ deficientes meatus generata deniq; omnia malignas substantias efficere credat? Itaq; Dauidi cum illud eulogium concludere cogor. Qui facis

Diuus Gregorius

Opinio origenis

Angelos tuos spiritus & ministros tuos ignem urẽtem idest diuino amore succensos.

Omnem corpoream uirtutem ab celestibus corporibus regi.

Caput Secundum.

Moyses

EXimius Prophetarum Moyses primo geneseos capite mundi originem describens: ait. Fiant Luminaria in firmamẽto cæli & diuidant diem ac noctem & sint in signa ac tempora & dies & annos ut luceant i firmamento cæli & illuminent terram. Quibus uerbis nonnulli in errorem diuerterunt arbitrantes corpora cælestia potius significare q̃ efficere. Verum hæc nulla ratione cogẽte proferuntur. Corporeum namq; signum omne uel est effectus eius causæ quam designat. ueluti fumus ab igne in altum delatus. aut ab eademmet causa prouenit. quemadmodum iridem futuræ serenitatis indicem credimus. q eadẽ uirtus Iridẽ serenitatemq; efficiat. Cum itaq; æter nos orbes hæc inferiora haud ꝑducant. neq; cælesti natura corporea altius nobilius ne corpus exi stat: signa tantum esse cælos asseuerandum minime est. Designant quidem sed & simul efficiunt. Exploratum nempe est summo inuiolabiliq; ordine Deum optimum donasse uniuersum. Ordo ue

Corpora celestia non tantũmodo significant

Ordo quid

ro est ut inferiora omnia per superiora regantur.
Omnis igitur corporea uirtus ab corporibus altissimis regitur. Inde hominum pecudumque genus pictæque uolucres: inde ægritudines: inde ubertas. Deique.

Hinc tempestates dubio predicere cælo
Possumus. hinc messisque diem tempusque serendi
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat: quando armatas deducere classes
Aut tempestiuam syluis euertere pinum

Est Peripatheticorum principis sententia. Secundo perigeneseos. Secundũ accessum uel recessum solis in circulo obliquo fieri generationes. Audisti Ethnicos: audi ueri Dei cultores. Dionysius quarto capite De diuinis nominibus ait. Sol generationem uisibilium corporum confert & ad uitam mouet & nutrit & auget & perficit & mundat & renouat. Augustinns quoque Tertio de Trinitate inquit corpora grossiora & inferiora per subtiliora & potentiora quodam ordine reguntur. Quamobrem magi obseruant ab Demone edocti planetarũ concursus aspectusque: quos miræ uirtutis esse dignoscunt qua maleficia incantationesue facilius effingant. Dionysius

Solam humanam mentem eiusque actiones corporum celestium imperio non subesse.

Caput Tertium.

SVnt nonnulli qui diuinorũ corporum n
miam uim animaduertentes : humanam
mentem ab eis regi permutariq; non am
bigunt. Hi si sententiam suam exactius mente ani
moue peruoluerint animaduertent se affirmare: in
tellectum ab sensu minime differre. Quod in li
bris de Anima improbat Aristoteles. Perirent de
hinc diuinæ leges : futurarum pœnarum horror :
nec a brutis homo distingueretur. Qui sola ra
tione perpetuo perdurante æternam beatitudinẽ
assequi potis existens: cæteris animantibus princi
patur. Fatebor equidem in sentẽtiã Diui Thomæ
Diuus Thomas Aqnas — Aquinatis uadens corporum complexiones incli
nationesue ab corporibus illis effici. quibus indir
recte licet nonnunq̃ humana mens permutatur.
Hoc idẽ Augustinus quinto De Ciuitate Dei asse
rit dicens. Non usquequaq; absurde dici potest ad
solas corporũ differentias afflatus quosdam ualere
Damascen9 — sidereos. Itidẽ Damascen⁹ in secũdo libro inquit.
Alii & alii planete diuersas cõplexiões & habit⁹ &
dispositiões ĩ nobis cõstituũt. Ex qbus Diu⁹ Tho
mas recta argumẽtatiõe cõcludit corpora cælestia
ad ĩtelligẽtiã ĩdirrecte tãtũ opari. Hac rõne medi
Medici quomodo de pfectiõe ĩtellectus iu dicent — ci ex corporis cõplexiõe ĩtellect⁹ pfectionẽ diiudi
cãt. Hac ĩterptatiõe Ptholomei uerba in cẽtiloqo
sunt ĩtelligẽda dicẽtis. Cũ fuerit Mercurius ĩ nati
Ptholome9 — uitate alicui⁹ ĩ aliq̃ domo saturni & ipse fortis ĩ eẽ

ſuo dat bonitatem intelligentiæ medullitus in re-
bus. Conſiderato altiorem rationem propoſitum
exactiſſime explanãtem. Quecũq ex corporum
cæleſtium impreſſione eueniunt: ea naturaliter cõ
tingunt. Itaq ſi hominum opera a cælo defluere
affirmaueris: propoſitum. quod eſt immediatior
cauſa humanarũ electionum auferes: ſolamq na
turam concedes. Quæ ſententia Chriſtianæ ueri
tati nedũ Peripatheticæ aduerſatur. legito Ariſto
telem in ſecundo phyſici auditus iſthæc eleganti⁹
diſputãtẽ. Quapropter Deus hominẽ admonet
dicẽs. Næ forte eleuatis oculis uideas ſolem & Lu
nam & cuncta q̃ fecit Deus in ſeruitium cunctis
gentibus. & adores ea. Et itẽ. A ſignis cæli noli
te metuere: q̃ gentes timent. Cum igitur o homo
quiſquis es in peccata ruis: Deum contemnis: ſan
cta pcalcas: te reum ſolum cognoſcito. Fatere tua
tantum iniquitate te aberrare. Si carnis impetum
cœlo urgente. ĩ medium deduxeris: reminiſcere ti
bi rõnẽ ineſſe q̃ ꝓ tuo opabere ĩperio ſi uolueris:

Sol⁹ homo peccans cul pandus eſt

Diuinam Caritatem humanis mentibus in
fundi qua ſupra humanas uires operentur.
Caput Quartum.

CRriſtus maximus euangelii ſui ſplendo
re orbem illuſtrans homines q̃ efficaciſſi
me hortatur quo cæcas caducaſq huius

sæculi diuitias cõtēnāt. Necq̧ istabilia corpis cõmoda uerũ aīæ āplectant. q̄ sola nobis summam afferunt fœlicitatem. Consulit cælibem uirgineamq̧ uitam: paupertatem: ieiunia: carnis castigationem demandat. Dicet hominum quispiam deum alloquens. Cur o sapientissime deus tantũ mihi oneris imponis. quem ex luto formasti: carne circũdatũ innumeris infœlicitatibus subiecisti? Suades cõtinentiam: carnis necessitate cogor impudititiam sequi. Optat die noctuq̧ mea imbecillis natura deliciatiores cibos: induméta reliquaq̧. Equidem o homo tuas rationes plurimi facerem. ni caritatem elegantissimum ac cæleste munus me rogantibus immitterem. Quæ tantipendenda est ut hac deficiente nihil cætera sint: iuxta Apostoli Pauli sententiam. Si linguis hominum loquar & Angelorum: caritatem autem non habeam nihil sum. Caritas patiens est: benigna est: non emulatur: non agit perperam: non est ambitiosa: non inflatur. Omnia suffert: omnia credit: omnia sperat: omnia sustinet. Legito antiquas hystorias quibus perdisces totum orbem caritate deficiente. quæ omnium uirtutum pulcherrima est nobilissimum inq̄ animæ dec⁹ nefandissimis criminibus inuolutum. Humanis carnibus scythæ uescebantur. Massagetæ ac Derbices: affines senectute cõfectos: infelici

Paul9 Apl's

Scythe
Massagete
Derbices

morte expiabant. Tibareni uiuos seniores suos: præcipitare consueuerant. Alii impiissimis coniugiis matres cognoscebant. Explosa est undiq; hæc tru culentissima pestis: mores instituti: reddita iustitia: tacent Demonum oracula: Caritate per mundum ab Cristo disseminata. Legimus eruditissimos ui ros: milites illustres: pueros ingenuos: puellasq; no bilissimas: parentibus pessundatis: Cristi carita te sautios: mortem periocunde subiisse. Omnem re rum temporalium iocũditatem: Diuina superat ca ritas qua uigiliæ: carnis mortificatio: solitudoq;: dulcia homini sunt. Loquant qui de huiuscemodi: pericula multos per annos effecerunt. Hoc illustre diuinũq; mun⁹ q̃diu menti inest humanæ ĩter pr̃is matrisq; carneum amorẽ gladiũ bis acutũ statuit. Quod dogma: Cristi non meũ est. Audi illum di centem. Veni mittere in terram nõ pacem sed gla dium. Veni enim separare filium aduersus matrẽ. Qui diligit patrem aut matrem plusq̃ me: non est me dignus. Quã igitur impiũ est ubi adolescẽ tem conspicimus: subeundæ religionis gratia con stantissime lacrimas matris intuẽtẽ: diuitias: mũdi oblectamenta calcantẽ: eũ maleficiis ægrũ assere re. Iam annus sextus supra millessimum & quingẽ tessimum est quo humanum genus Cristo operan te hæc admiratur. Sed iam acie composita iactisq; fundamentis: maleficos aggrediamur.

Tibareni

Iocũdissi mũ omniũ est diuia ca ritas

Tertia Pars qua De Male-
fitiis pertractatur.

Multiplicia esse malefitia
Caput Primum.

Magi

Vi Demonum societatem ineunt: Magi: Diuinatores: Sortilegi: aut malefici nuncupantur. Hii legibus pontificiis Imperatoriisq; puniuntur. Magi sunt qui uulgo malefici ob facinorum magnitudinem appellari solent. xxvi. q. v. nec mirum. Hi imagines formare norunt a quibus respõsa de furtis aut aliis huiusmodi accipiunt. Sciunt impiissimos Demonas euocare: quos alloquunt: quibus precipiũt ab eisue docentur. Hæ neq; apparitiones tantum imaginatæ existunt. que ubi humani sensus ligatur naturale iuditiũ: solum eueniunt: uerũ eos qui sensu libere utuntur. hæc pati: exploratum habemus. Pandunt nõnunq̃ occultos thesauros: Futura nuntiant: atq; alicuius scientiæ ueritatem edocent. Et fingũt statuas: q̃ inanimatæ p se moueri ferunt: uocesq; promere. Audi Diuũ Augustinũ octauo de ciuitate Dei: Hermetẽ refferẽtem. Deus sicut effector ẽ Deorũ cælestiũ. ita homo fictor est Deorũ q i tẽplis sunt humana pximitate cõtenti. Statuas dico animatas sensu & spiritu plenas tãtaq; faciẽtes

Magorum opera

Hermes

& talia: statuas futurorũ prescias de somniis & multis aliis rebꝰ predicẽtes & imbecillitates hominibꝰ facientes eosqꝫ curantes tristitiam letitiamqꝫ dantes pro meritis: Hæc Hermes. Maiora his pharaonis Magos fuisse operatos diuinæ testantᷣ litteræ. Lõgũ esset singula horũ operata ꝑcurrere. At nũc de diuinatoribus loquendum est. Diuinatio que a persis īuenta ferṫ nunq̃ in bonã partẽ sonat: sacro teste canõe prima. q. prima. nunq̃: Quæ Hieronymi est sentẽtia sup micheam scribentis. Diuini igiṫ sunt q effectus a cãis nõ necessario agẽtibꝰ siue ut ī pluribꝰ sed ad utrũlibet (ut peripathetico loquar more) temerarie predicunt. Hinc Isidorus. Diuini dicti quasi deo pleni. Diuinitate. n. se plenos simulant & astutia quadã fraudulentiæ: hominibus futura cõiectant. Est itaqꝫ diuinatio omnis cultui diuino aduersa superstitionisqꝫ species. Namqꝫ q demonum suffragia quocũqꝫ modo ꝑquirit: aut eosdẽ inuocat: supstitiosus ẽ. Diuinationis uariũ est genꝰ: Aliud prestigiũ dicitᷣ: quod euenit ubi euocati demones. præstigiosis qbusdam apparitionibus se aspectui atqꝫ auditui hoīum īgerũt ad futura prenũtianda. Ea &. n. in re: oculi quodãmodo prestringũtur. Aliud genus: somniorũ diuinatio nuncupatur Aliud nigromantia. que quibusdam precantationibus (ut Isidoro placet) sanguine adhibito ab mortuis responsa ꝑcipere docet. Alia est per phytones

Diuinatio

Diuini qui sint

Isidorus

Diuinatiõis uariũ genꝰ

Præstigium

Somniorũ diuinatio

Nigromantia

Phytones
Arreptitii

& Phytonissas ac arreptitios diuinatio. Phytones a Phytonio Appolline dicti. q eis auctor fuerit diuinandi. Alia p figuras & signa que inanimata circunstant: efficitur. Sumitq nuncupationem diuersam secundũ elementi naturam in qua caracter existit.

Geomãtia

Alia itaq Geomantia dicit que in terreo uase aut corpore siue expolito lapide: occulta augurat.

Idromẽtia
Aeremãtia
Pyromãtia

Idromantia quæ i aqua: Quæ in aere: aeremãtia. Pyromãtia que in igne. Hæc tantũ diuinationum quattuor genera: Varro Romanorũ eruditissim⁹ credidit.

Aruspitiũ

Aruspitiũ uero: animaliũ est ab gentiliũ sacerdotibus imolatorũ per uiscera uenasq pquisitio.

Auruspices

Auruspices nuncupant quasi horarũ inspectores. Dies. n. & horas in agẽdis negociis operibusq custodiunt.

Arioli

Arioli uocati sunt propterea q circa aras idolorũ nepharias preces emittũt: & funesta sacrificia offerũt hisq celebritatib⁹ demonũ accipiũt respõsa. xxvi. q. v. igit. Hos nõnulli isequunt qui occultiori demonũ iuocatione: latentia dignoscere temptant.

Geneatici

Alii Geneatici appellantur. q situs motusq syderum animaduersione: futura prescire conantur. Non his uerbis: astronomiam que uere scientia est: impetimus. Verum Astrologiæ supstitiosum genus disciplinæ inter diuinos ascribimus.

Augures

Nonnulli augures ab auium garritu appellantur: qui uolucrum brutorumq uoces: hominum sternu

tationes ac gestus obseruant. Omen est cum quis uerba quorumcunqꝫ fortuito prolata ad futura cognoscenda retorquet. Inde apud Valerium legim⁹ Romanis deliberātibus utrum ad alium locum migrarēt. forte centurio qdā exclamauit. Signifer statue signū hic optime manebimus. Quā uocem ꝓ omine acceperunt: transeundi consilium omittentes. Chyromantia manuū liniamentis: spatulamantia caracteribus in spatula animalis adinuentis: augurantur. Diuini hi omnes uocitantur. qui a magis distant. ꝙ nefandissimos demonas apertissime soleant magi euocare. diuini uero latentius occultamqꝫ tantummodo cum eisdem ineāt amicitiam. Sed iam de sortilegis loquamur. Sors aliquid mali ex sui natura non est. sed res humana dubietate diuinam iudicans uoluntatem teste canone. xxvi. q. prima. Sors. unde sortes exquirere secundum sui rationem crimini non ascribitur. quemadmodum exemplis & auctoritatibus canones Pontificii probant. xxvi. q. prima. Quod autem. Prohibetur tamen fidelibus ne sub spetie diuinationis ad antiquos Idolatriæ cultus redeant. Ea propter in malum sortilegi nomen diuertit. Sortilegi enim dicuntur. xxvi. q. prima. Sortilegi. qui sub nomine fictæ religionis ꝑ quasdam: quas sanctorū seu Apostolorū uocant sortes: diuinatiōis sciam profitent̄

Omen

Valerius

Chiromantia

Spatulamātia

Distātia inter magos et diuinos

Sors

Sortilegi

aut quarũcũq3 scripturarũ inspectione futura pro mittũt. Fit uero sors illicita multipliciter diuo thoma Aquinate refferente. Quandoq3 quidem ꝑtractione punctorum quod pertinet ad artem Geomantie: exercetur. aliquando per considerationem figurarum quæ proueniũt ex plumbo liquefacto in aquam proiecto: nõnunq̃ ex quibusdam cedulis scriptis uel non scriptis in oculto repositis. dũ cõsideratur quis quam accipiat. uel ẽt ex festucis inequalibus propositis quis maiorem uel minorẽ accipiat. uel taxillorum proiectione quis plura puncta proiciat. uel etiam dũ consideratur q̃d aperienti librũ occurrat. Quæ omnia sortium nomẽ habẽt. Hæc Thomas. Verum ab pontificiis legibꝰ licet sors prohibeatur: eedem tamẽ tẽpore necessitatis in libris diuinis ꝑmissa oratione Dominica uel alia sortes uidentur cõcedere. xxvi. q. ii. hi qui. & capitulo sequenti. Non exemplo. Animaduertendum uero est apud sacros canones. Magos: Maleficos diuinatoresq3 sortilegos appellari. xxv. q. v. Non licet. Qui seruant constellationes sortilegi dicuntur. xxvi. q. ii. Admoneant. Infirmantibus carmina sortilega nihil proficiunt. Hæc De sortilegis succinctius dixisse uoluerim. ꝗ suscepto muneri parum officiant. Nunc Maleficos maleficasq3 latius aperiamus. Maleficos quos sancta Romana ecclesia ignibꝰ adiciẽdos ꝑ Episcopos aut iq

Sors illicita multipliciter fit

ſitores ſæculi pricipibus tradit. Triſariam diuiſos eſſe compimus. Alii Deum Maximũ ea que uiden tur cõdidiſſe negant: aut gradus maioritatem ĩ di uinis perſonis aſſerunt. ueluti Arrius eiuſq cõpli ces: ſiue ſacras negant ſcripturas: aut Chriſti Ieſu Diuinam humanamq naturam ſuis erroribus inſe quuntur uel ab Romanæ Eccleſiæ clariſſima ueri tate: obſtinatiſſimis mentibus oberrant. Hos here ticos proprio nomine dicimus orthodoſæ fidei ho ſtes. q̃q̃ nullum cum malignis ſpiritibus aliquãdo habuerit fœdus. Quã uero diuerſæ fuerit hereſes diſcito ab iure Pontificio. xxiiii. q. tertia. Quidam autẽ heretici. Eos itidem Romani pontifices. qua preſtant auctoritate ſup mundi pricipes: perſequũ tur. Caſtigant primũ Apoſtolorũ clauib⁹: dein for tunæ naturæq bona eis mãdant auferri. Alii noua excogitãtes figmẽta neq diuinarũ Litterarũ aucto ritati patẽtius aduerſantes: ea quæ Dei optimi Ma ximi potentia pro ſui ĩmenſitate efficere poteſt. fa ciet aũt nunq̃: produxiſſe aſſeuerant. Sat erit (quo cætera conticeam) eorũ meminiſſe que in hac no ſtra urbe Mediolanenſi euenere Anno ab ſaluato ris fœliciſſimo ortu trecenteſſimo ſupra Milleſſi mum Matheo Vicecomite Mediolanenſis impe rii ſceptra tenente. Ea itaq tempeſtate Gulielma mulier fuit: ſpiritum ſanctum in ſexu femineo: in carnatum ſe conteſtans. Hec in Latibulis ſacra mi

Malefici Triſariam diuiduntur

Heretici

Alii

Gulielma ſe ſpiritum ſanctũ affir mans

nistrans: feminas sacris initiabat. Vsq; adeo opinio ne apud uulgum prestitit. ut humanis uale faciens Diua diceretur. Illi natalitium diem dedicarant: sacellum: altare: Andreas quispiam omnium criminum conscius. Euangelium ab ea editum ac epistolam ad nouarienses cõscripsit. Cuiusdam ciuis Mediolanensis ĩmania hæc scelera in lucem prodiere atq; Fratrum prædicatorum ĩdefessa sollicitudine radicit⁹ euulsa Exhumata fuit illa impia Diua unaq; cum Andrea complice emeritis ignib⁹ tradita. Edocebat itaq; nequissima mulier quod Deũ Maximum: efficere possibile est: Faciet autem nunq̃.

Spũssanct⁹ carnẽ assumere põt

Negant minime sacri Doctores spiritum sanctum carnem etiam femineam assumere posse: quemadmodum uerbũ marem assumpsit: quin & brutum quoduis quamlibet diuinarum personarũ sibi unire non implicat. Disputant ueritatem hanc Diui Theologi tertium sententiarum explanantes. Thomas Aquinas necnon celesti illo suo ingenio in plerisq; locis Exactissime: idem prosequitur maleficorum. tertium genus est: aduersum quod aciem instruimus. uirorum ac mulierum conuentus: quos Demones admiranda edocent. Strigæ. Lamiæ ac strigones uulgi censentur nomine. Hi primũ. Diabolo suadente. Cristum ac sanctum abnegant baptisma: crucem pedibus calcant: sanctissimæ eucharistiæ latentes digitis inferunt calumnias. Nubũt

Strige Lamiæ Strigones

mulierculæ Diabolo. quibus pro suo abutitur im
perio. Hi ante ecclesiasticum iudicem constitutæ:
mira fatentur. Loca adeunt siluestria: tum ab De
mone latæ: tum pedibus eo concessæ. Ibi choreas
magno plausu. uiri Demonesq; passim feminis mi
xti: deducunt. Venerea nimia oblectatiõe experiũ
tur. Conuiuantur: cõcinunt: mutuo fabulantur. ac
quampiam alto residẽtem Throno ueluti Reginã
adorant. Docet ea princeps mederi atq; ignotis
egritudinibus suffragia præstare. Quamobrem
haud mediocri prosequenda admiratione operan
tur: quæ sequenti capite planius faciemus. Igitur
siue huiuscemodi hominum genus illudatur: siue il
lusionibus admixta rerum pericula perpetiatur.
quod rationi ac experimento magis consentaneum
est: apertissimas cum demonibus pactiones habẽt.
Querant q hæc uana fictaq; iudicauerint ꝓcessus
totis Cristiani iperii finib⁹ apprime notos: quos ui
ri eruditissimi: oĩum uirtutũ genere preclarissimi:
reis narrantibus composuere. His minime assen
tiant. qui Demonas impiissimos quos parens om
nium alto nimis donauit ingenio. Longa callẽtes
rerũ prudẽtia: eẽ nequaq̃ opinãtur. Verũ quot ma
leficorũ speties audisti: totidem esse malesicia arbi
trare. Sed iam quæ admiratu digna tales efficere
queãt aggrediamur necesse est.

Mira q̃ ma
lefice exp e
riuntur

Maleficia ęgritudines causare humanamq; imaginationem posse immutare.

Caput Secundum.

Opera Maleficarum.

Demonum potentia

DIcturus quanta maleficis artibus fiant. Primum quid circa insensibilia efficiant: dehinc circa homines: Demum pstigia mirasq; delusiões. breui nimis sermone: percurrã. Itaq; animaduersum est maleficarum carminibus fulgura cælo cecidisse aera uento nimbisue ferbuisse: imbres: pruinas: grandinesq; genitas. quib⁹ terræ nascentia perdiderunt. Neq; uiri eruditi ea ueluti somnia negant. qui. grandi auctoritate. malos demonas super hæc inferiora præcellere norunt. Acutis rationibus sacri testantur doctores. Demonas nequissimos elementa posse immutare: modo uniuersi ac totius naturæ ordo perseueret q Dei principis unico subest imperio. At sequenti capite hæc eadem latius explanabuntur. Verum suis ueneficiis homines q̃plures maleficas neci tradidisse constat. Pueros puellasue modo ui modo medicaminum appositione: occidunt. Valent nõnulle earum solo ituitu. tenerrima infantum corpuscula inficere uitiata malignaq; oculorum acie medium aera corrũpẽte teste diuo Thoma Aq̃nate reminiscere Virgiliani carminis. Nescio quis teneros ocu

lus mihi faſcinet agnos. Deīn nonnulla compone re norunt que ubi quiuis ebiberit in maciem paula tim tendit ſenſus ebetes fiunt atq amentiam inci diſſe uidetur. Hos maleficiatos uulgus appellat. Neq medicorū quiſpiam eadem diſſoluere nouit. qui tamen harum opitulatione ac ſuffragiis priſti næ redduntur ſaluti. Ferunt hereticæ prauitatis in quiſitores maleficorum quoſdam: pulueres aliquā do contriuiſſe. quibus in homines diabolica aucto ritate proiectis die ab impiis preſtituto: animam exalabant. Sepenumero homines ad illicitos amo res impiaq odia excitare noſcuntur. Prohibent nonnunq̄ licitos coniugatorum amplexus: modo corporum frigefactione: modo inter coniuges iur giis concitatis. aut genitalium interiori uirtute cor rupta. Quæ omnia q̄tum diuina iuſtitia propter humanæ naturæ nefandiſſima ſcelera permittit de monum cura eueniunt. Q̄d itidem minime hæc impoſſibilia exiſtāt: planius faciemus. At prius de luſionibus inauditis preſtigiiſq patefactis. Impii ſpiritus capitis humani altius naturam intuentes: imagines oculis: comuni ſenſuū potentiæ aut co gitatiue qnq imittūt ſiue ab natura ſuis loculis ue luti in theſauro reconditas ad cogitatiuam euocāt. quibus ea que nō ſunt: homo ſe oculotenus perſpi cere arbitratur. Quemadmodum in ſomniis cōtin git in quibus pene ſemper error eſt q rei imagi-

Maleficiati

Deluſiones Maleficarū

nem: rem ipsam: dormientis intellectus opinetur.
Quãobrẽ poeta facundo carmine dixit.
Hæc se carminibus promittit soluere mentes
Quas uelit: ast aliis duras immittere curas
Sistere aquam fluuiis & sydera uertere cælo
Nocturnosq; ciet mane mugire uidebis
Sub pedibus terram & descẽdere montibus ornos

Naso itidem ait.

Illa reluctantem cursu deducere lunam
Nititur & tenebris addere solis equos
Illa refrenat aquas obliquaq; flumina sistit
Illa loco syluas uiuaq; saxa mouet
Per tumulos errat: sparsis discincta capillis
Certaq; de tepidis colligit ossa rogis
Deuouet absentes: simulacraq; cerea fingit
Et miserum tenues in iecur urget acus

His itaq; imaginibus oculos mentesq; maleficorũ impiissimi Demones illudunt. Credimus ut plurimum admiranda quæ antea enarrauimus Demonas prestigiis efficere q̃q̃ experimento rationiq; mirum in modum par sit: eadem rebus ipsis quandoq; euenire. Eapropter maleficorum nonnulli in uarias animantum naturas transmutari uidentur. Est item aliud delusionis gen⁹. Nequissimi namq; spiritus ex subtilibus elementis: corpora nõnunq̃ effingunt quibus se hominibus uisibiles præbent.

Demonum delusio p ef fictionẽ cor porum

Si Cristũ Iesum ab Diabolo in desertum deductũ ut temptaretur: altius excogites: humanam spetiẽ tunc induisse asseuerabis. Diuo itidem Antonio uillissima ethiopis pueruli forma: fornicationis spiritus apparuit. Innumera sanctorum gesta: hæc attestãtur. Etenim uiris sanctis: Demon sub bruti: aut hominis effigie insidiari solet. Beatos autem spiritus corporibus fictis uisibiles se effecise sepenumero diuinæ perhibẽt littere. Igitur uarias rerum formas Demon indutus maleficas illudit: alloquitur eruditq;. Venerea simul exercet non eo oblectatus crimine sed eisdem tutius laqueos parans suamq; effundens nequitiam erga genus humanum: quod ad futuram nanciscendam beatitudinem illo expulso. Deum Maximum condidisse nouit. Hinc incubos succubosq; spiritus neq̃ aliquando leges. Verũ næ huiuscemodi absq; ratione nos scribere arbitreris talia tantaq; Demonas operari posse atq; in cũctis maleficiis eorũ adesse nequitiã cõprobemus.

Diuus Antonius

Incubi succubiq; dmões

In cunctis maleficiis Demonum adesse nequitiam.

Caput Tertium

CVm omnem effectum in propriam causam refferri necesse sit quæ ab maleficis efficiuntur mira, aut ab Deo sunt

ueluti miracula quæ in diuinis libris perlegimus uidelicet solē immotum persistere qui rapidissimo gressu a summo cælo egreditur legeq; perpetua regreditur: Mare iter siccum hominibus prebere: ualidissima mœnia uerbo solo equare: cecos uidere: mortuum pristinæ reddi luci: siue alia inquirenda erit producens uirtus. Minime fatendum est. Deū istec admiranda maleficia a quibus immania crimina originem trahunt efficere: dicente Apostolo. Quæ conuentio luci ad tenebras? aut quis consensus Cristi cum belial? At neq; beatissimi spiritus q æternis ignibus sunt succensi: quæ tantummodo Deum optimum uelle dignoscunt ea: inexcogitata iocunditate perficiunt. Hoc præcipuum Cristiani splendoris oraculum altissimi ingenii philosophus Aristoteles duodecimo diuine sapientie libro: natura duce conscripsit. Mouet inquit primum rerū principium ut amatum. Intuētur itaq; sanctissimi spiritus nimio gestientes gaudio diuinam naturam: cuius adsunt fidissimi ministri cuncta in diuinos amores quantum conari queunt deducentes. Quomodo igitur maleficia producent? Quā obrem peripateticorum nonnulli hos omnes effectus ad cælestes orbes humanumq; refferunt animum. Verum rectæ rationi hæc sententia aduersatur nosq; inextricabilibus si ueri quipiam illi ine

Neq; deus neq; beati spirit9 maleficia efficiūt

Improbatio sententie pipateticorū de maleficiis

rit: conuoluit laqueis. Nempe propria rationalis naturæ opera: ut est ad latentia uiuis uocibus responsa præstare: haud quaq̃ cælestia corpora producere ualent. quæ plærunq; in his quæ exercent mirabilia comperiuntur: quemadmodum præfati sumus. Corpora igitur æterna: efficax causa maleficiorum minime esse possunt. At neq; humana mens quæ super elementa: non ea præstat auctoritate qua eis imperet: permutetq; Diuus Thomas Aquinas cuius dogmata mira ueneratione sancta Romana Ecclesia prosequitur. in tertio cõtra gentiles plurimis argumentationibus: hæc eadem comprobat: atq; grata dicendi copia lucecla rius exprimit. Docet Diuus præceptor Maleficorum barbaras frendentesq; uoces: quibus in hisce operandis utuntur non eam uim habere. Docet figuras caracteresq; nullius actionis fore principium. Verum quæ mulierculæ latentibus herbarum siue radicum aut cuiusuis rei naturalis obstrusa intimaq; uirtute exercent admiranda ab nequissimis spiritibus eas didicisse perspicuum est.

Quis nempe tam sensu hebes ut omnium litterarum ignaram mulierem: naturæ insciam: experimento carentem illa uniuersi archana deprahendisse suo ingeniolo arbitretur? Legito celeberrimorum naturalium uolumina; Legito præclarissi

mos medicinæ codices: altius eorundem singulas litteras nedum apices contemplare: nullibi tanta ac talia comperturus. Nequeunt totis conati uiribus uel guttulam ab nube suis medicaminibus eripere. At nimiis aquis grandinibusq;: femina Demonis euocatione nonnunq̃ agros fructetaq; deuastasse comperies. Cæterum quonam pacto imaginationem hominum immutare queant maligni spiritus: accipito. Imaginatæ apparitiones ex locali corporeorum spirituum sæpenumero efficiuntur teste Aristotele in libro de somno & uigilia. Ait nanq; causam apparitionis existere in somnis: q; descendente plurimo sanguine ad principiũ sensitiuum una descendant impressiones relictæ ex sensibilibus: que ab natura suis loculis reconduntur. Est interdum uehemens spirituum motus ac humorum q; eedem apparitiones etiam uigilantibus eueniant: ueluti in frenesi laborantibus intuemur. Itaq; quod nature ui ab humorum tumultu prouenit: idem excellentius siue boni siue impii spiritus quorum imperio natura corporea secundum loci permutationem subiicitur producere ualent. Norunt alto ingenio. quibus rebus ea uis sit insita. Q uam maleficos nequissimi Demones edocent. Neque rationi par est quemadmodum paulo ante diximus neque sapientus ullus affirmare au-

Quomodo Demões humanam imaginationẽ imutent

sit: mulierculam grandi naturæ examine huiusce modi occulta comperisse. Suspecta igitur est fæmina omnis tāta & talia perficiens ac ueluti ab demone docta: maturius examinanda.

Ab Iudeis aut his qui Cristianam fidem abnegarunt: malefici cia pene semper fieri

Caput Quartum.

Age: ostendito quo hominum genere medio improbi demones: tam immania scelera exerceant. Iudeos hos pene semper esse aut Cristianam ueritatem professos ratione ac experimento erudimur. Enimuero Iudaicus populus is est quem ab initio deus dilexit ac fouit. Hi circoncisi Abraam sancta descenderunt ex stirpe & notus retroactis sæculis apud Iudeam tantū deus. Hi signis ab pharaonis seruitio educti: Rubrū mare deserta petētes sicco pede transierunt. Hi soli legem Dei uiuentis digni fuerunt accipere: uocē dei loquētis audire. Quid longa uerborū perifraxi moror? Ex Iudeis traxerunt Prophetæ originē: Apostoli. Cristus Maximus diuaq; mater. Verū q cristiana ꝓfessiōe cēsent populus ē acqsitiōis: gēs Laus iudeorum

La9 cristião rum

sanct[u]:regale sacerdotium: Diuino tãtũ addictus cultui cælesti ablut⁹ baptismate: Dei mysteria manibus contrectans: atq; in ianuis æternæ hereditatis commorans. Quamobrem nequissimi spiritus ab his uenerari uehementissime optant. Legito diuinas litteras quibus intelliges Iudaicam gẽtẽ alienos deos frequentius coluisse: Dei ꝑcepta paruipẽdẽtes. Reminiscere diabolum Cristo dixisse. Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me. Ab teneris deinde (ut greci aiunt) unguiculis psalmos ac prophetas didicerunt: quorum nonnunq̃ carminibus Demones ad tam mira operanda: utuntur. Miscent sancti spiritus oracula suis impiis uocibus caracteribusq;: quo uersipelles eorum astutiæ lateant.

Cur mulieribus frequentius demon utatur

Eadem ratione Cristianos peroptant ac potissimum mulierculas ꝙ ad lasciuiam sint procliuiores ac facilius illudantur pro imbecilli fæmineo sexu. Vbi quempiam in suam traxere sententiam iubent Cristiana quequæ sacramẽta illico eũ abnegare: in Cristum maledicta proferre quemadmodum ante Romanæ ecclesiæ iudices hii homines constituti: fatentur. Si totos Cristiani imperii fines perlustraueris: hæc hereticorum inquisitores attestari dignosces. Efflagitant impiissimi spiritus ab maleficiis qui cæteris Cristi cultoribus passim admiscentur Cristiana mysteria quibus proh ne

phandissimum scelus ut præfatum est obscenis in uoluunt rebus. Cur candidissime lector admira ris? Qui ab impiis crucifigi uoluit a malis in eccle sia sumi immensa pietate sancta sua pessundari si nit. Neq; diuinæ maiestati aliquid inferunt quod non in sui perpetuas laudes tandem Deus opti mus conuertere norit. Hæ igitur sunt mulierculæ quæ litterarum ignaræ rerum naturas minime lon gis periculis expertæ occultis ægritudinibus me dentur. Norunt ab Demone doctæ medicamini bus ita humanos turbare spiritus ut in amores aut iras mirum in modum excitentur. Aduersarius no ster diabolus cui mille nocendi artes: circuit sem p querẽs quẽ deuoret. Animaduertit illo suo inge nio quorumlibet carnis affectus uotaq; signis intel ligit. Eapropter ab Deo Maximo optimoq; huma nam mentem modis inexcogitabilibus diuertere quæritant. Diuina sapientia hæc euenire haud qua q̃ prohibet: hæc piis inspicit luminibus quo & in nocentes probentur iustitiamq; suam manifestio rem oportuno tempore: tãdem efficiat. Veruenim uero non ego ipse crediderim quemq̃ malefico rum quibussuis medicaminibus nimio tumultu hu manos spiritus miscentibus Deum maximum op timumq; ab recta uiuendi norma diuelli permitte re: ni propria aut parentum crimina id exigant.

Nemo ab re cta uiuendi norma ma leficiis diuel lit ni ꝑꝑ ꝓ pria aut pa rẽtũ crimia

Vt est illud euangelicum. Quis peccauit hic aut parentes eius ut cecus nasceretur. Nihil tamen apud Deum impossibile est: multaq; eueniunt ut manifestetur gloria dei.

Pars Vltima qua probatur ab Cristiana ueritate omnino alienum esse asserere quemuis maleficiis ad religionem cogi quamuis oppositum Deo permittente eueniat.

Religionem solum diuinum munus esse.

Caput Primum.

P Iissimo orbis actori: qui soli⁹ suæ perfectionis gratia. bonorum nostrorum haud quaq̃ indigens: Cunctaquæ oculis aut mente conspici possunt cōdidit. Ea omnia pri⁹ diuinæ substantiæ ratiõe: inereãt. quamobrem Idea siue exemplar rerum creatarum Diuina existit natura. Apostolo Iohanne dicente. Quod factum est in ipso uita erat. Itaq; cum esse: creata accipiunt: quasi ab

creante essentia distare inceptant. Religandæ igitur sunt mentes nostræ diuino principio: cui antea q̄ efficerentur cōiunctę erant. Hoc enim pacto ad locum unde exeunt flumina reuertentur. Enimuero nexus hic: religio est (diuo Augustino dicēte) Religet nos religio uni omnipotenti deo. Verum Religionis duplex est acceptio: una nominis institutionem primariam consequitur: qua religionem dei cultum dicimus. Hinc cicero inquit. Religio est quæ superiori cuidam naturæ quam diuinam uocant: curam cerimoniamq; affert. Hac ratiōe quicunq; sacro fonte abluti debitam deo latriam uenerationemq; persoluit religiosus est. At cum deus non solum fide colatur: uerum spe & caritate: opera quæq; caritatis: religionis esse dicuntur. Est Iacobi apostoli trita sententia. Religio munda & immaculata apud Deum & patrē hæc est uisitare pupillos & uiduas in tribulatione eorum & immaculatum se custodire ab hoc sæculo. Altera igitur religionis acceptio extat qua sæculi delitias quis per calcans diuino se cultui addicit: piis actionibus aut contemplationi deseruiturus. Huius obseruandæ gratia inumera cænobia īstituta tēplaq; erecta sūt: Heremi deductæ coloniæ: q̄tenus deo optimo maximo pacatissimis animis hoīes īcūbere ualeāt. scribit Paulus ad Thimotheū. Nemo militans deo im

Religionis duplex acceptio

Cicero.

Iacob9 apostolus

plicat se negociis sæcularibus ut ei placeat cui se probauit: Moriũtur huiuscemodi homines sæculi uanitatibus. soli deo q̃ iocundissime uicturi cæli\ bem uitam profitentur quoniam qui cum uxore ẽ sollicit⁹ est quæ sunt mundi quomodo placeat uxori & diuisus est. Diuitias abiiciũt: spiritus paupertatem deo uouentes & enim fallacia diuitiarum suffocat uerbum & sine fructu efficitur. Heu quid non mortalia pectora cogis Auri sacra fames? Vidi ipse ingenti sauti⁹ uulnere diuitias in malum domini seruatas ut lacrimis fluentib⁹ exclamare cogerer. Impossibile est diuitem intrare ĩ regnum celorum demum omnem sollicitudinem in deum proiicientes quoniam ipsi est cura de nobis uotum obedientiæ fundunt. His quæq; deo imolamus continẽtia carnem: pauperie fortune bona: obedientiæ mentẽ animumq;. docuit hunc præclarissimum uiuendi morem Cristus maximus dicens. Si uis perfectus esse uade & uende omnia quæ habes & da pauperibur & ueni sequere me. Inde Lucretius ait. Veridicis hominum purgauit pectora dictis. Et finem statuit torpedinis atq; timoris: Q̃d foret atq; uiam monstrauit limite paruo: Non solum autem monstrauit sed & precessit. ne quis difficultatis gratia iter horreret. Nullus hanc uiuendi normam in\ sequitur quem Diuinus Spiritus non edocuerit

Lucretius

Nemo religiose uiuit nisi a Cristo doctus

Christo maximo dicente. Nemo uenit ad me nisi pater meus traxerit eum. Itidem Gratia & ueritas tantum per Iesum Christum. Munus profecto diuinum esse constat: cum terrena foelicitate contempta seruus Christi quis efficitur. Hic angelicam in terris uitam degit. Hic deum suũ adhuc mortalis iocundissime amplecti nouit: nil mentis affectu ꝓsequitur: ni ipsum ad bene beateq; uiuendũ conducat. Suauissimũ est iugum domini ac periocundũ. homines deos efficiens propheta dicẽte. Ego dixi dii estis & filii excelsi omnes. Sentiam me licet impetu quodam animi ac nimio dicendi desiderio ꝓuehi sacræ religiõis celeberrimas laudes: mẽte animo ue peruoluens: Conticeam tamen necesse est silẽtio easdẽ poti⁹ uenerãs: q̃ infirmis raucisq; mortalium ineptiis altissimũ munus prosequens. Persuasisse igitur me crediderim Religionẽ solũ munus Dei esse. Cui sentẽtiæ quicunq; aduersatur cristianæ ueritatis hostis est. Ego sum hostium ait saluator quo tantummodo ad dei ueri peragenda sacrisicia ingredieris.

Iocũditas nimia: religiose uiuẽtis

Nunq̃ aliquem decipi si ad religionem subeundam inducatur.

Caput secundum.

Vis tam mẽtis inops cũm sibi id quod ad bene beateq; uiuendum apprime condu cit consulitur: deceptum se arbitrari ue lit? Errat: fallitur nimium omnis qui interiori sua dente spiritu nõ huiuscemodi aureis retibus inuol uitur. Quanti duce natura patrios lares reliquere: Quanti terrenas contemplere diuitias: pauperiẽ amplexati sunt sola scientiæ dulcedine rapti: uni cum humanæ mentis solatium. Sic pythagoras. Memphiticos uates sic Plato egyptum eamq; orã Italiæ quæ condam magna gretia dicebatur labo riosissime peragrauit: quid pro religione cuius an

Bias

cilla est sciẽtia omnis faciendum erit. Est illud Biã tis cæleste oraculum: Omnia mea mecum porto. Hoĩum bona nõ sunt: Tecta magnifica neq; opes neq; imperia neq; quibus maxime astricti sunt uo

Diuitiæ hominis

luptates: sola uirtus: Religio erga deum optimũ. caritas ac ueneratio: quibus nihil præstantius neq; diuinius esse potest præclarũ: Beatumq; illum effi cientes: iocundissime sunt hominis diuitiæ quisqs igit̃ ad subeũdam religionẽ: mores componẽdos: uitam deniq; omnẽ uirtutibus exornandã alterum hortat̃: eũ nequaq̃ fallit: at præstantissimo munere donat quicunq; deceptorem eum asserit qui ineui tabile mortis exilium equo animo subeundum do cet: quod unico religionis suffragio potissimũ fit: nõ stultus non improbus sed demens & insanus est

eum qui uerã edocet sapientiã: quæ magnitudinẽ consilii: tollerantia rerum humanarũ: cõtemptiõe fortunæ gloriat̃. fallacem quis asseuerabit? Quam obrem canonũ interpretes. ut Panormita. extra de cõtrahenda emptione testant̃. dolũ bonũ esse si te ad religionẽ induxi ꝙ si huiuscemodi erroris magistrum stulta disputatione contenderis: Cristum maximũ: diuos Apostolos: piissimos martires: Cristianæ ueritatis eruditissimos ac sanctissimos Doctores necessario fallaces: uniuersumqꝫ orbem decepisse: fatebere. Quos licet insipientes nõ recteqꝫ persuasos hi qui ab brutis impudicissimis moribus minime distant insanis uocibus appellẽt: hos tamẽ elegit deus ut insipidos sapientes confundat. Non possumus profecto dicere quin omnia quæ ad animam quæ ad corpus pertineant optime beatissimeqꝫ is possideat: qui caritate proximus deo fact⁹ beatissimam eius amicitiam exacta exquisitaqꝫ religione consequutus est. Omnis ergo qui salutarem hanc hominum ad deum conuersionem prædicat: dei uice fungitur: præclarissimis equidem semper laureandus honoribus.

Insipientes sunt religiosi secũdm ipsorum sñiam

Cristum maximum: Apostolos: diuosqꝫ martires maleficos fuisse nuncupatos. propter diua religionis opera. Caput Tertium.

SI Vniuersam euangelicæ ueritatis hysto
riã: altius repetes: Cristũ maximũ q̃ reli
gionem populos edoceret plebis subuer
sorem nũcupatum: comperies. Audi impiissimam
accusantium Iudeorum uocem. Inuenimus hunc
hominem subuertentem plebem & prohibentem
tributa dari Cæsari. Magum nonnunq̃ eundem di
xere: hisce improbis uerbis mira operantẽ insequẽ
tes. In beelzebub principe demoniorũ eicit demo
nia. Et Item. demoniũ habes. Cur o piissime Iesu
demonium habere diceris? q̃ uitia profecto argu
as q̃ innocentissimam uitam prædices q̃ orationi
bus & ieiuniis nædum tuæ uocis imperio nequissi
mos demones ab humanis expellas corporibus. en
quisquis es o homo: en deus uerus: omnium erudi
tissimus præceptor: unicus ueritatis doctor. quin
ueritas carne tecta Magus dicit. Q̃d ad iuste bea
teq; uiuendum quosq; suadeat: quid miramur quẽ
piam nostrũ maleficum dici? Nos Cristus præmo
nuit dicens. Mementote sermonis mei quem ego
dixi uobis: Nõ est seruus maior domino suo. si me
persequuti sunt & uos persequentur. Hinc mundi
principes: orbis reparatores Apostoli maleficorũ
nomen haud deuitarunt. Q uid inuictissimos mar
tires exili sermone ꝓsequar? omnis pene docet Cri
stianæ reipublicæ historia: martires sanctissimos
ob egregia facinora indeflexumq; in dei amore

animum maleficos fuisse nuncupatos. Legim⁹ Diuam luciam tanto pondere fixisse spiritum sanctũ ut mille hominum uires aduersus: immobilis per-maneret. Grande hoc gestum palchasius præses intuit⁹. Quæ sunt ait ista maleficia ut una puella mille uiris moueri minime queat: dicant pari sentētia quidam adolescentulũ intuiti Cristi Iesu dulcedine raptum: diuitias paruifacientē: Matre affinibusq; percalcatis ad signum crucis euolantem. quæ sunt ista maleficia: quibus hæc diuina adolescens: operatur Matrem despicit: minas maledictaq; contemnit. Crist⁹ est æternis ignibus pect⁹ inocentissimum ardens: diuina est caritas quæ ex ore infantium & lactentium laudem dei perficit: cælestem inquam spiritum cordi illapsum mundissimo hæc maleficia efficere (ut impio loquar more) credimus: experimur: luce clarius exploratum habuimus. Agnes Romanæ urbis præclarissima ciuis annum uix nata tertium decimum: miros ꝑ Cristo perpessa agones. ad lupanar deducta angelum dei preparatum inuenit qui candidissima luce impudicissimum locum circumfulsit quam-obrem maleficā eā romāi. gentili adhuc errore detenti autumabāt: pōtificib⁹ clamātibus. Tolle magam tolle maleficam: quæ mētes mutat & animos alienat. Dicito quæso qs nā talia tātaue opari puellā erudiuit. Is eqdē cuius delitiæ sunt cũ uirgineā

Diua. Lucia

Diua agnes

uitã ꝓfitentibus esse. Is inquã q ab mundi originẽ adusq₃ calcem a teneris annis homines deligit quo Cristianæ Innocentiæ præclarissimos mores tueat̃ seruetq₃. Neq₃ breuiorem manum domini nostra tempestate effectam arbitremur qui in æternum. idem permanens: sæcula quæq₃ amplissimis pecu liaribus nec non donat muneribus. Legito Agathã

Agatha Dorothea

Dorotheam: legito innumeras uirginulas nobilis simis ortas natalibus ꝙ nimio in deum maximum tenerentur amore: ꝙ sacram religionem aduersus mundi principes. Consanguineos: aduersus inquã totum pene orbẽ amplecterent̃ magas maleficisq₃ artibus delusas plurimos affirmasse. Hæc asserere his inherere: inter mulierculas isthæc nephandissi ma in medium deducere: cristianæ est ueritati mi rum immodum aduersari. Fidei fundamenta quis quis hic est subuertere conatur quod licet innume ris rationibus planius fieri possit: pauculas tamen accipito næ libellus in uolumen consurgat. Cristũ nanq₃ uiros Cælibes innocentissimos eruditissi mosq₃ maleficos fuisse nuncupatos iam lucidissime animaduertis.

Ab religione cristiana oberrare eũ: qui ma leficiis aliquẽ ad religionẽ subeundam cogi posse asserit licet oppositũ latẽ ti diuino iuditio nonnunq̃ eueniat.

Caput Vltimum

Eum optimum maximum uniuersi principium & finē nosti. Quisquis igitur ad Dei uenerationem: quod religione potissimū sit: cōuertit hui⁹ mētē ab solo deo moueri rationi consentanū est. Stultū itaq; erit asserere hoc maleficis artibus fieri posse. Hinc per prophetam dominus ait. Perditio tua tantum ex te est: auxiliū autem tantum ex me. Amplius quod diuina tantūmodo efficit natura impium est malefitiis attribuere: In dei amorem ac Religionis amplexum unicus pater cælestis animum hominis transmutat. Cristo ihesu dicente. Nemo uenit ad me nisi pater meus traxerit eum: Impium igitur est id maleficiis imponere Adhuc Nullus spiritus nequam mentem ad diuina cognoscenda illuminare ualet: uerum ad beatos spiritus hoc tantummodo spectat Theologorum accademia teste: At ad subeūdam religionē quēq; īducere illū illuminare est: demētia ergo existit isthec maleficorū artibus īscribere. Itidē id cuius gratia oīs corporea uis ab deo optio cōdita est: ab malignis spiritibus effici posse erroneū ē: Verū ut deū hō cognoscat: ueneret adoret: uisibilia quæq; pfecta sūt. Igit ineruditū nimis ē asseuerare maleficiis id euenir. Audi Diuū Augustinū. Fecit de⁹ rōnalē creaturā ut sūmū bonū itelligeret: itelligēdo amaret amādo possideret possidēdo frueretur. Diuino uero oraculo didicimus: solem ac cætera in seruitiū gētibus facta fuisse. Amplius religionē

Prima ratio

Secunda

Tertia

Quarta

Quinta solum diuinum munus esse apertã ratione probaui
Sexta mus. nepharium igitur est maleficorum figmentis illud ascribere. Demum cristianæ ueritatis myste riorũ uim maleficiis attribuere sacrilegum est: di uitias contemnere: parentes pessundare quo sub re ligionis iugo quispiam deo pacatissima mente de seruiat ab cristi tantũmodo sacramentis uerboq; di uino est: Igitur maleficiis eadem efficere posse ne phandissima est opinio cristianæ ueritati aduersa: euangelicæ doctrinæ ac sacramentorum ecclesiæ maiestati derrogans apud impios dei seruos in fa bulam uertens ac simplices quosq; decipiens. Vbi hæc opĩnio inualesceret de re cristiana actum uide retur. Obicient nempe Iudei. Infideles ue cæ teri Cristiani magicis artibus delusi Cristum pro fitentur constantissime: spernunt carnis illecebra amentes maleficiis effecti: diuinis assentiunt litte ris sensu hebetes ac capite lesi. Forsitan & Cristus mag⁹ fuit: unde iudei eum demonium habentẽ uo citabant. Ecce o sapiẽtissime præses. En o uiri Illu stres quanti pendendum est: q̃ diligenti examine animo peruoluendum: quibus consiliis: qua conan dum auctoritate ut hic impiissimus error elidatur in semine. Succidendus est q̃ citius usq; ad minima radicum: ne forte in arborem auctus nepharia semi na præstet Cæterum humani generis hostis nequis simus: omnis astutiæ gnarus qui primos parentes

imortali priuauit munere: qui per abrupta uitiorum innumeros deducit. deo quādoq͡ʒ sinente. maleficorum occultis suffragiis: turbat spiritus capitis sine quibus intellectus minime potest operari atq͡ʒ eo tumultu: ut homo ab lege diuina nōnunq̄ aberret. Religionem quam tātope Concupiuerat odio prosequatur si humanarum persuasionū uim: si ægritudinum: quæ plerosq͡ʒ in deum maledicta proferre efficiunt alto pectore contemplatus quis fuerit: hoc haud difficilimum malignis spiritibus: ni diuina occurreret bonitas auxilia præstans adiudicabit. O altitudo sapientiæ & scientiæ dei q̄ Incomprehensibilia sunt iudicia eius & iuestigabiles uiæ ei⁹. seuitiam equidem demonum reprimit. uerum totam minime extinguit ad egregia iustorum probanda facinora: impiis uero eterni incendii præludum.

Demō q͞nq͡ʒ ab recta ut uēdi norma maleficiis hominē deducit

FINIS.

Mediolani ex nobili officina Io. Angeli scinzenzeler Anno ab saluatoris ortu sexto supra quigentessimum ac Millessimum Idibus Ianuarii.

Frater Georgius Rouegnatinus ex monte Briantino ordinis præ. Fratri Isidoro Isolano Mediolanensi eiusdem or. S.D.P.

Vidi opusculum tuum Isidore frater amantissime. ac perlegi: quo magos: diuinos: sortilegos: cæterosq; supstitiosos uiros. ac presertim malesicos: maleficasq; insectaris. Quo certe quantum oblectatus sim: non est fas uerbis exprimere: tum quoniam. quod ego inquirētibus. breuiter & cōfuse responsurus fueram: id a te latius ac luculentius explicatum uideo: tum uel maxime quod presentis temporis necessitas id plurimum exquirere uidebatur. Verum non potui non mirari: cum te perpendi uereri ac pertimescere id in publicum edere Nā quo pacto ad hæc usq; tpa icōcussa atq; īmaculata pdurasset orthodoxa fides: nisi uiri fortes & catholici aduersus errores cōtra ītemeratā fidē sæpi' exurgētes: sese ītrepide opposuissent? Sic Hieronim' pelagianos secundā tabulā i ecclesia nō admittentes. Iouinianū uirginitati nuptias equiparātem. Heluidium perpetuæ uirgini nequissime detrahentē. Vigilantium sæcularem uitam religiosæ comparantem repressit. Sic Augustinus aduersus hereses quinque sese ualidissimis rationibus opposuit. Sic plurimi sanctissimi ac probatissimi uiri. quos repetere lōgum est: plurimas hereses errores

infinitos ac zizania inumera ex agro dominico ex tirpauere. Nec oportet ea nimia patientia tollerare ne paruus igniculus (quod de Arrio inquit Hieronimus) in magnum incendium excrescat. Neq; uero ingeniolum tuum. cui non multum fidere uideris: excuses necesse est. Nam preter id quod abs te qui tot annos & naturali & diuina philosophia detritus es: exacta diligentia elaboratum est opus: habuit nihilominus (ut reliquos pretercam) censoré grauissimum. theologiæ ac diuinarum scripturarū interpretem non minus doctum quam elegantem Fratrem Franciscum Siluestrum Ferrariensem totis cristiani imperii finibus ob diui ingenii celsitudinem æmeritis laudibus perpetuo celebrandum: qui hæc non modo approbauit: sed & laudauit plurimum. Prode ergo in lucem: quid uereris? prode quod omnibus utile fuerit: quod delectabile plurimis: quod nobis. maximeq; orthodoxæ fidei necessarium: in eo uel maxime laudem consecuturus qđ paucissimis diebus (id quippe causa exigebat) difficillimum abs te absolutum est opus. Vale.

Frater Franciscus Siluester Ferrariensis

Epigramma Antonii Pe...

Dum uanas scribis Magici cantabilis artes
  Et nostra explosos relligione dolos.
Isolane iubar uirtutis: pectora cuius
  Infera nulla latent: nulla superna latent.
Vatibus ut condam tibi non dictauit Apollo.
  Sed Deus impleuit numine ueridico
Hæc mage contextu celebranda est pagina pauco
  Lectio mēdacis q̄ numerosa magi
Vt que bene est opus uigilatum: iure dicasti
Iafredus Iafredo: auctori sunt pia danda pio
Id decus eximiū tibi dat: sed p̄side. tāto
  Vindice. perpetuo hic tempore uiuet honos

Euangelista Ellus

Arte sua Circe: sotios mutauit Vlixis
  Est mequā simili uersa puella modo
Non tamē hæc poterit probros cōpellere gressus
  Ad proba: sin Crsti frangitur ista fides
Si tibi maga placet phytonia: me fuge lector
  Oppositum uera nam ratione probo
Non sinit errores: patitur nec pagina presens
  Oblita sit tanto fomite nostra fides
Quæq; supstitio per singula uerba notatur
  Et q nō frangam magica nulla manēt

0056 44084

